

Yhdys- valtalaiset arvot puntarissa Oulun yliopistossa

Merkittävä Yhdysvaltain tutkimuksen kansainvälinen konferenssi, *NAAS 2015 Conference on American Studies*, pidettiin Oulun yliopistossa 11.–13.5.2015 teemalla ”American Values: Public Virtues, Private Vices?”. Pohjoismaiden yhteisen Yhdysvaltain tutkimuksen yhdistyksen – *Nordic Association for American Studies* (NAAS) – vuodesta 1961 pidetyn konferenssin järjestämisvuoro oli tänä vuonna suomalaisilla, ja ensi kertaa se pidettiin Oulussa. Kolmipäiväisen konferenssin teemana oli yhdysvaltalainen arvokeskustelu, josta kiinnostuneita puhujia saapuikin Ouluun lähemmäs sata, kaukaisimmat Japanista asti. Mukana oli luonnollisesti myös kymmeniä yhdysvaltalaisia puhujia.

Avajaisten pääpuhujia ulkoministeri Erkki Tuomioja nosti puheessaan esiin historiallisen tiedon

väärinkäytön vaarat. Esimerkiksi hän nosti muun muassa kiistan armenialaisten kansanmurhasta, jota käydään nimenomaan siitä, pitääkö kyseistä traagista tapahtumaketjua, jota kukaan ei sinällään kiistä, kutsua juuri kansanmurhaksi ja onko tästä riitelemineen historiallisesta ajattelun edistämistä. Positiivisena esimerkkinä ministeri Tuomioja mainitsi erikseen Saksan tavan selvittää maan 1900-luvun kauhistuttavaa historiaa menneisyyden hallitsemisen käsitteen kautta. Yhdysvaltalaisesta tavasta käsitellä historiaa Tuomioja löysi sekä hyvää että huonoa, korostaen historioitsijan vastuuta oloissa, joissa hallitusvalta ei lähtökohtaisesti puutu historiankirjoittamiseen. Historian ymmärtäminen voi parhaimmillaan lieventää maailmanpolitiikan vastakkainasetteluja. Euroopan unionille ministeri ehdotti jonkinlaisen yhteisen säännösten luomista, jotta arkistot olisivat kaikille tasapuolisesti avoimina, toisin kuin Euroopassa on asianlaita nykyään.

Yhdysvaltain tutkimus on lähtökohtaisesti monitieteinen tutkimusala, kuten professori Markku Henriksson avajaisten toisena puhujana korosti. Konferenssissa kuultiinkin esitelmää niin kulttuurintutkimuksen, kirjallisuustieteen, politiikan kuin antropologian ja naistutkimuksenkin aloilta. Avajaispäivän muista puhujista mainittakoon Yhdysvalloissa hyvin tunnettu norjalainen Faulkner-spesialisti Hans Skei ja Helsingin yliopiston yhdysvaltalaisen kirjallisuuden professori Bo Petterson. Samoin kuultiin erittäin kiinnostavia esitelmää esimerkiksi Vietnamin sodan veteraaneista (Elise Lemire, New York), Yhdysvaltain asevoimien julkisesta kuvasta (Outi J. Hakola, Helsinki) sekä Robert Ludlumin kuuluisasta Bourne-kirjasarjasta kylmän sodan kontekstissa (Sami Heikkinen, Oulu).

Toisen päivän esitelmissä korostui erityisesti Yhdysvaltain monen-

kirjava siirtolaisuushistoria, unohtamatta siirtolaisuuspolitiikan synkkää puolta. Kiinalaissiirtolaisuutta käsiteltiin peräti neljässä esityksessä, kuten Anna-Leena Korpijärven (Helsinki) esityksessä ”The Chinese Must Go!”. Myös NAASin Orm Øverland-palkinto parhaasta opiskelija-esitelmästä myönnettiin siirtolaisuutta käsittelevästä artikkelikäsitelmästä ”Dining with Friends, Bonding with Kin: Commemorating International Swedish and American Relations through Settler Colonialism and Race, ca. 1930–1950” Adam Hjorténille Tukholman yliopistosta. Samoin yhdysvaltalaisille erityisen rakasta Yhdysvaltain perustuslain tulkinnan historiaa ruodittiin peräti kolmessa mainiossa esityksessä, puhujina Alan Kirk (Arkansasin yliopisto), Mark C. Miller (Clarkin yliopisto) ja Jonathan Lagerquist (Helsingin yliopisto).

Kolmipäiväisen konferenssin viimeisen päivän erityisteemaksi nousivat rotukysymykset ja Yhdysvaltain perustamiskauden historiankirjoitus, joka liittyy läheisesti jo Tuomiojan esille nostamaan ajatukseen Yhdysvaltain historian erityisyyksistä (*exceptionalism*). Sen pohjana pidetään Yhdysvaltain vuoden 1776 vallankumouksen ihanteita tasa-arvosta ja ihmisoikeuksista, joita Yhdysvallat katsoo perustamisestaan lähtien edistäneensä myös muualla maailmassa, vaikka keinoista ja onnistumisen mahdollisuuksista on aina kiistely – myös Yhdysvalloissa. Harvardin oikeushistorian professori Annette Gordon-Reedin esitelmässä nousi esiin myös Yhdysvaltain nykyiseen arvokeskusteluun olennaisesti liittyvä teema siitä, kuinka itse perustamiskauden ihanteet onnistuttaisiin kirjoittamaan historiallisesti kaikkia kansanryhmiä yhdistäväksi huolimatta siitä, että monet perustajaisista olivat orjanomistajia. Toisin kuin musta väestönosa, suurin osa nyky-yhdysvaltalaisista ei voi lainkaan jäljittää

omia sukujuuriaan Yhdysvalloissa perustamiskauden aikaan, vaan vasta 1900-luvun vaihteen suureen siirtolaisaaltoon. Tämä ei kuitenkaan ole estänyt valkoista väestönosaa samaistumasta perustamiskauden edistykseen ihanteisiin. Perustamiskauden historiankirjoituksesta kuultiinkin useita esitelmää, esittäjien joukossa peräti neljä yhdysvaltalaisista historian Pulitzer-palkittua tutkijaa, Alan Taylor, Gordon Wood ja Daniel Walker Howe sekä jo mainittu Annette Gordon-Reed.

Konferenssijärjestelyistä vastasivat Suomen Yhdysvaltain tutkimuksen seura FASA (*Finnish American Studies Association*) sekä Oulun yliopiston humanistinen tiedekunta. Erityiskiitoksen järjestelytoimikunta esittääkin tässä yhteydessä dekaani Paula Rossille. Nimekkään vierailijakaartin ansioista järjestelyihin saatiin myös yksityistä rahoitusta ja tarjouksia useilta kansainvälisiltä kustantajilta koskien mahdollista konferenssijulkaisua. Konferenssin yhteydessä pidetty NAAS:n yleiskokous valitsi uudeksi puheenjohtajakseen Helsingin yliopiston tuoreen Yhdysvaltain tutkimuksen professori Mikko Saikun. Puheenjohtajan kausi muutettiin samalla peräti nelivuotiseksi, jotta pohjoismaiden painoarvo ja osaaminen korostuisivat uudella tavalla myös Euroopan Yhdysvaltain tutkimuksen yhdistyksessä (EAAS, *European Association for American Studies*). Mainittakoon lisäksi, että myös NAAS:n vertaisarvioidun *American Studies in Scandinavia* -aikakauskirjan päätoimittajuus on suomalaisissa käsissä, kun päätoimittajina jatkavat Ari Helo Oulun yliopistosta ja Pirjo Ahokas Turun yliopistosta. Seuraava NAAS-konferenssi järjestetään Tanskan Odensessa vuonna 2017.

FT, DOSENTTI ARI HELO
OULUN YLIOPISTO